

Missiv till granskningen av styrning, uppföljning och kontroll av hemvårdsbidrag

Revisorerna har avslutat granskningen av hemvårdsbidrag. Granskningen syftade till att bedöma om nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden arbetar systematiskt med styrning, uppföljning och kontroll för att minska risken för felaktiga utbetalningar av hemvårdsbidrag.

Vi, förtroendevalda revisorer, hänvisar till de sakkunnigas revisionsrapport och ställer oss bakom bedömningarna och rekommendationerna i rapporten.

Vi vill betona vikten av att nämnderna vidtar lämpliga åtgärder med anledning av de rekommendationer som lämnas i revisionsrapporten.

Med anledning av rekommendationerna kommer vi också vilja ha ett yttrande från nämnderna. Alla yttranden som ni ombeds skicka in under granskningsåret ska sammanställas och skickas in vid ett samlat tillfälle. Skicka yttrandet till stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se senast den 21 juni 2024.

Göteborg den 17 oktober 2023

För revisorsgruppen,
enligt uppdrag

Jonas Ransgård
ordförande

Torbjörn Rigemar
vice ordförande

Rapportsammandrag

Sammanfattande bedömning

Revisionskontoret har på revisorsgruppens uppdrag granskat styrning, uppföljning och kontroll av hemvårdsbidrag. Vi har bedömt om nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden arbetar systematiskt för att minska risken för felaktiga utbetalningar. I detta har ingått att bedöma om nämnderna har tillräckliga rutiner för att förebygga och upptäcka välfärdsbrott i form av fusk.

Den sammanvägda bedömningen är att arbetet med att minska felaktiga utbetalningar av hemvårdsbidrag i huvudsak bedrivs systematiskt hos nämnden för funktionsstöd. Vi bedömer vidare att äldre samt vård- och omsorgsnämnden i vissa delar bedriver ett systematiskt arbete.

Revisionskontoret konstaterar att förvaltningarna genomför olika kontroller för att minska felaktiga utbetalningar av hemvårdsbidrag. Kontrollerna skiljer sig delvis åt mellan dem. Förvaltningarna bedömer risken för välfärdsbrottslighet som låg. Risken för att behovet eller funktionsnedsättningen överdrivs uppfattas som större. Vi ser att förvaltningarna inte har gjort några analyser av var riskerna kopplat till handläggningen av hemvårdsbidrag finns. Genom att analysera var riskerna är som mest framträdande kan nämnderna på ett mer systematiskt sätt värdera om det är rätt kontroller som genomförs. Egenkontroller görs på vissa enheter inom respektive förvaltning men det saknas ett gemensamt och därmed systematiskt arbetssätt.

Vi bedömer vidare att nämnderna inte fullt ut har ändamålsenliga rutiner för handläggning av hemvårdsbidrag. Förvaltningarna menar att stadens regler för hemvårdsbidrag inte ger socialsekreterarna ett tillräckligt stöd för en ändamålsenlig handläggning av hemvårdsbidrag. Revisionskontoret bedömer att det finns en risk för en bristande likvärdighet inom staden när det gäller att bedöma såväl den sökandes behov som vårdarens lämplighet. Förvaltningen för funktionsstöd har en vägledning som förtydligar reglerna medan en sådan vägledning saknas hos äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen. Vi ser även att arbetssätten kring handläggning skiljer sig åt inom den sistnämnda förvaltningen och bedömer att systematiken i styrning där behöver stärkas.

Vidare bedömer revisionskontoret att nämnden för funktionsstöd omprövar hemvårdsbidraget i enlighet med Göteborgs Stadens regler för hemvårdsbidrag. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden omprövar i huvudsak hemvårdsbidraget i enlighet med dessa regler.

Rapportsammandraget baseras på rapporten *Styrning, uppföljning och kontroll av hemvårdsbidrag* som finns på www.goteborg.se/stadsrevisionen.

Granskningens utgångspunkter

Välfärdsbrottslighet är en av flera prioriterade risker som pekas ut i stadsrevisionens revisionsplan för 2023. Välfärdsbrottsligheten kan ta sig flera olika uttryck i den kommunala kontexten. Det kan exempelvis handla om brott som begås av företag eller föreningar inom ramen för kommunala upphandlingar av välfärdstjänster. Men det kan också handla om att

enskilda personer, genom att lämna uppgifter som inte är korrekta, beviljas bistånd som de inte har rätt till. Eller att de inte anmäler ändrade förhållanden som de är skyldiga att göra.

Det är inte en lagstadgad skyldighet för en kommun att erbjuda hemvårdsbidrag. Göteborgs Stads kommunfullmäktige har beslutat om att bidraget ska erbjudas till de som har behov. Hemvårdsbidraget kan ges till personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring och som vårdas av anhöriga i hemmet. Bidraget ska användas för att betala anhöriga för att utföra sådana arbetsuppgifter som man normalt sett inte hjälper varandra med inom ramen för föräldraansvaret eller en hushållsgemenskap. Bidraget kan ges till personer i alla åldrar.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om nämnderna arbetar systematiskt med styrning, uppföljning och kontroll för att minska risken för felaktiga utbetalningar av hemvårdsbidrag. I detta har det ingått att bedöma om nämnderna har tillräckliga rutiner för att förebygga och upptäcka välfärdsbrott i form av fusk från bidragstagarnas sida.

Granskningen omfattar nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden som båda handlägger hemvårdsbidrag. Iakttagelser och bedömningar bygger på intervjuer med förvaltningarna, dokumentstudier och aktgranskning.

lakttagelser och bedömningar

Förebyggande arbete genomförs med hjälp av kontroller

Granskningen visar att både nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden använder sig av olika typer av kontroller i handläggningen av hemvårdsbidrag. Inledningsvis kontrolleras att den sökande är folkbokförd och stadigvarande bosatt i Göteborg. Socialsekreterarna träffar den enskilde och vårdaren samt gör hembesök för att verifiera behovet eller den funktionsnedsättning som har beskrivits i ansökan. Därutöver kan olika typer av intyg begäras in från exempelvis sjukvården eller habiliteringen.

Företrädare för båda förvaltningarna menar att risken för välfärdsbrottslighet inom ramen för handläggningen av hemvårdsbidrag är låg. I den mån det ändå förekommer kan det enligt förvaltningarna främst handla om att den sökande eller anhöriga överdriver den enskildes funktionsnedsättning eller behov av stöd. Förvaltningarna har inte genomfört några analyser av var de största riskerna inom handläggningen finns. Egenkontroller av handläggningen görs inom vissa enheter inom respektive förvaltning men vi ser att det saknas ett gemensamt och systematiskt arbetssätt.

Revisionskontoret bedömer att nämnderna i vissa delar kan stärka sitt arbete med att motverka felaktiga utbetalningar. Dels genom att stärka systematiken i egenkontrollerna så att de genomförs på ett likartat sätt inom respektive nämnd. Dels genom att stärka analysen av var riskerna i handläggningen finns. Då kan de på ett mer systematiskt sätt värdera om det är rätt kontroller som genomförs.

Utifrån granskningen lämnar revisionskontoret följande rekommendationer:

Nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden rekommenderas att stärka systematiken i egenkontrollen av hemvårdsbidrag.

Nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden rekommenderas att stärka analysen av de risker som finns inom handläggningen av hemvårdsbidrag.

Ett otydligt regelverk för hemvårdsbidrag

Göteborgs Stads regler för hemvårdsbidrag beslutades av kommunfullmäktige 2005. Reglerna för hur den sökandes behov ska bedömas är relativt detaljerade. De ger samtidigt upphov till ett stort tolkningsutrymme kring hur behov ska bedömas. Detta gäller även vid bedömningen av vårdarens lämplighet.

Revisionskontoret bedömer att nämnderna inte fullt ut har ändamålsenliga rutiner för handläggning av hemvårdsbidrag. Granskningen visar att förvaltningarna upplever att stadens regler för hemvårdsbidrag inte ger det stöd som behövs för att handläggningen ska ske på ett ändamålsenligt sätt. Det riskerar att leda till brist på likvärdighet i bedömningarna inom staden. Reglernas utformning ger därmed inte heller förvaltningarna tillräckliga förutsättningar för en systematisk styrning och kontroll.

Förvaltningen för funktionsstöd har tagit fram en vägledning för handläggningen av hemvårdsbidrag. Vägledningen förtydligar och förklarar tillämpningen av stadens regler. Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen har ingen kompletterande vägledning och granskningen visar att bidraget handläggs på olika sätt inom förvaltningen. Mot bakgrund av de brister på äldre samt vård- och omsorgsnämnden som har framkommit i granskningen, bedömer vi att nämnden behöver stärka styrningen av hur bidraget handläggs.

Utifrån granskningen lämnar revisionskontoret följande rekommendationer:

Nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden rekommenderas att uppmärksamma kommunstyrelsen på att regelverket för hemvårdsbidrag inte upplevs som ändamålsenligt.

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden rekommenderas att stärka systematiken i sin styrning och kontroll av hemvårdsbidrag.

Omprövning av hemvårdsbidrag genomförs årligen

Hemvårdsbidrag beviljas på ett år i taget och ska därefter omprövas. I samband med omprövningen gör socialsekreterarna en ny bedömning av den sökandes behov samt av vårdarens lämplighet. Vid behov genomförs ett nytt hembesök. Omprövningen uppfattas av förvaltningarna som ett viktigt verktyg för att följa upp den sökandes behov men också för att få syn på eventuella felaktigheter. Stickprovsgranskningen vid äldre samt vård- och omsorgsnämnden visar i ett fall att omprövningen var försenad och att utbetalningen förlöpte under tiden.

Revisionskontoret bedömer att nämnden för funktionsstöd omprövar hemvårdsbidraget i enlighet med Göteborgs Stadens regler för hemvårdsbidrag och att äldre samt vård- och omsorgsnämnden i huvudsak omprövar hemvårdsbidraget i enlighet med dessa regler.